

# **Kádas István**

## **A nevelőszülői tevékenység ellátásának alkalmassági vizsgálata**

(Módszertani segédanyag)

Az alkalmassági vizsgálatok típusai a következők:

- I. Nevelőszülőnek jelentkezők *alkalmassági* vizsgálata
- II. Nevelőszülők alkalmasságának háromévenkénti vagy rendkívüli *felülvizsgálata*

### **I. Nevelőszülőnek jelentkezők alkalmassági vizsgálata**

#### ***Alapelvek:***

1. A nevelőszülői tevékenységre jelentkezőkkel szemben állított feltételeket, a nevelőszülői hálózatot működtetők és az érintett személyek feladatait a Gyermekvédelmi törvény 54.§-a, a 15/1998 (IV. 30.) NM rendelet 95-96.§-a, valamint a 29/2003. (V. 20.) ESZCSM rendelet 1-6.§-a és a 8.§-a határozza meg.
2. A nevelőszülői hálózatot működtetőt a nevelőszülői tevékenységre jelentkező ügyfél részére tájékoztatási kötelezettség terheli a jelentkezésének nyilvántartásba vételéről, a környezetéről készülő tanulmány idejéről, nevelőszülői felkészítő programba történő meghívásáról vagy elutasításáról, nevelőszülői feladat ellátására történő megbízási vagy nemleges működtetői szándékról.
3. A nevelőszülői hálózat működtetője csak azt a jelentkezőt képezi ki, aki körülményei alapján alkalmas gyermek fogadására.

4. A felkészítés két részből áll: döntés-előkészítő programból (28 óra) és nevelőszülői tanfolyamból (32 óra).
5. A tanfolyamra meghívást csak azok a jelentkezők kapnak, akiket a döntést előkészítő programot vezető oktatók nevelőszülői feladat ellátására alkalmasnak minősítettek.
6. A tanfolyam sikeres elvégzéséről a tanfolyamot szervező tanúsítványt állít ki.
7. A nevelőszülői hálózatot működtető nem kötelezhető arra, hogy az általa szervezett tanfolyamon részt vett s ott tanúsítványt szerző jelentkezőt hálózata működési engedélyének nevelőszülői nyilvántartásába fölvétesse, s őt nevelőszülői tevékenységgel megbízza.
8. A nevelőszülői hálózatokat működtetők elfogadják a más képzőnél teljesített tanfolyamot s az ott megszerzett tanúsítványt, amennyiben a felkészítés a 29/2003. (V. 20.) ESZCSM rendeletbe foglaltaknak megfelelően történt.
9. Más szervezőnél végzett tanfolyam esetén a jelentkező mentesül a helyi képzés alól, azonban alkalmassági vizsgálata kötelező.

***A vizsgálatban közreműködő szakemberek:***

- a jelentkező háziorvosa
- a nevelőszülői hálózatot működtető szakemberei (nevelőszülői tanácsadó, pszichológus, a döntés-előkészítő program oktatói stb.)

***Az eljárás menete:***

A jelentkezést követő 30 napon belül a hálózatot működtető szakembere (nevelőszülői tanácsadó, családgondozó, pszichológus, a feladatra följogosított szakember) otthonában meglátogatja a nevelőszülői tevékenységre jelentkezőt, környezettanulmány és a tanulmányhoz kapcsolódó interjú elkészítése céljából. Amennyiben a jelentkező fenntartja szándékát, úgy a környezettanulmányhoz csatolni kell a hatósági erkölcsi igazolását, és nyilatkozatát arról, hogy nem áll fenn vele szemben a gyermekvédelmi törvény 15.§ (8)

bekezdésében meghatározott kizáró ok. A jelentkező hiteles másolatot ad a legmagasabb iskolai végzettségét igazoló okmányról, valamint biztosítja jövedelmének, vagyoni helyzetének hiteles igazolását, amelyből kitűnik, hogy az ő és a vele egy háztartásban élők létbiztonsága anyagi szempontból is biztosított. Csatolni kell a környezettanulmányhoz a jelentkező lakása tulajdonjogi viszonyát igazoló okirat másolatát (amennyiben nem saját tulajdona, úgy a tulajdonos hozzájárulását ahhoz, hogy lakásában a jelentkező nevelőszülői feladatot lásson el). Ha önkormányzati bérlakásban él az ügyfél, akkor a bérleti szerződés hiteles másolatát kell benyújtani.

A működtető részére át kell adni a jelentkező személy egészségügyi állapotáról készült vizsgálat alapján kiállított háziorvosi véleményt. (Célszerű a tüdőszűrő-vizsgálati és ideg-szakorvosi vizsgálati eredmény benyújtása is!) A háziorvos véleményének tartalmát a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 95.§ (1) bekezdésében foglaltak határozzák meg.

A környezettanulmányt és az interjút az alább ismertetett szempontsor alapján kell elkészíteni. A rendelkezésre álló információk, a megismert körülmények ismeretének birtokában (azok kiértékelését követően, amelybe javasolt pszichológust bevonni) a működtető dönt, hogy alkalmasnak ítéli-e a jelentkezőt a nevelőszülői szerepre. A döntést követően a működtető értesíti a jelentkezőt a nevelőszülői tanfolyam döntés-előkészítő programjának időpontjáról vagy jelentkezésének elutasításáról.

A döntés-előkészítő program (28 óra) oktatói a 29/2003. (V. 20.) ESZCSM rendelet 6.§-a alapján döntenek a jelentkező alkalmasságáról; amennyiben az alkalmasságot kimondják úgy a jelentkező meghívást kap a nevelőszülői munkára felkészítő tanfolyamra (32 óra).

Az oktatók döntésükről tájékoztatják a résztvevőt és a nevelőszülői hálózatot működtetőt. A rendelet 8.§ (4) bekezdése szerint: „A nevelőszülői tanfolyamon résztvevők a tanfolyam sikeres elvégzéséről a tanfolyamot szervező által kiadott tanúsítványt kapnak. A tanúsítványban szereplő tanfolyami képzettség megnevezése: nevelőszülő.”

A működtető megindítja a szükséges eljárást, hogy a tanfolyamot sikeresen végzetteket ellátási helyei közé nyilvántartásba vesse. A működtető nem kötelezhető a tanúsítvánnyal rendelkezőt nevelőszülői tevékenységgel megbízni.



### ***Szempontok:***

-

#### *1. A vizsgálat adatai*

Nyilvántartási adatok (jelentkezés ideje, nyilvántartási száma, ügyintéző/k, határidő/k)

A környezettanulmány, interjú, vizsgálat ideje

Közreműködő szakemberek (neve, feladat- illetve munkaköre)

#### *2. A környezettanulmány tartalma:*

A jelentkező és házas- vagy élettársának neve, címe (telefon)

A jelentkezés ideje, nyilvántartási száma.

A jelentkező és házas- vagy élettársa személyi adatai

A jelentkező és a házas- vagy élettársának legmagasabb iskolai végzettsége, az ezt igazoló okmány száma; a jelentkező foglalkozása, munkahelye (címmel), jövedelme, vagyona

A jelentkező és házas- vagy élettársa gyermekeinek neve, születési éve, iskolázottsági szintje, tartózkodási helye

A közös háztartásban élő gyermekek és egyéb hozzátartozók státusza és száma

A családi pótlék kifizetőhelyének neve és címe

A lakás adatai

A lakás tulajdonviszonya, komfortfokozata

A gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermek számára biztosítandó szoba vagy szobák száma, mérete, jelenlegi használata

A lakás műszaki használati biztonsága, akadálymentesítettsége, berendezése, tisztasága.

A ház/lakás környezetének állapota, biztonsági szintje, veszélyek, kerítések, kutak, háziállatok, eszközök és gépek stb.

Az ügyfelet mi motiválta a jelentkezésre?

A gondoskodásra fogadott gyermekkel szembeni elvárások (származás, nem, életkor, testi, egészségi és értelmi állapot, vallás stb.)

A jelentkezőnek milyen problémák kezelésében van jártassága? Családjába gondozásra - nevelésre milyen problémával rendelkező gyermeket vállal?

Tájékozódás a jelentkezőnek oktatási intézménnyel kialakított szülői kapcsolatáról, a településen ill. települési részen betöltött társadalmi helyéről, megítéléséről (pl. nem

összeférhetetlen a szomszédokkal, lakó- és települési környezetével; nincsenek köztartozásai, közigazgatási szabálysértései stb.)

A környezettanulmány készítője a felvétel során szerzett tapasztalatai és információi alapján környezeti szempontból minden tekintetben alkalmasnak tartja-e a jelentkezőt? Erről tájékoztatta-e őt?

A házas- vagy élettárs beleegyező, támogató nyilatkozata a nevelőszülői tevékenység végzéséhez.

### *3. A nevelőszülőnek jelentkezőkre vonatkozó adatok, információk:*

Volt-e már nevelőszülői jogviszonyban?

Indult-e ellene vagy a vele közös háztartásban élők ellen a nyilatkozat keltétől számított 15 éven belül büntetőeljárás vagy szabálysértési eljárás? Került-e sor büntetés kiszabására? Ha igen, a büntetés oka, mértéke és a mentesülés időpontja.

Jelenleg a jelentkezőnek vagy a vele közös háztartásban élő személynek van-e függőben lévő szabálysértési vagy büntető ügye? Ha van, miért?

Milyen iskolákat végzett? Időpontok?

Volt-e olyan iskolája, amelyet megkezdett, de nem fejezett be? A megszakítás oka és ideje?

Előző munkahelyei, munkakörei, beosztásai, munkahely-változtatásainak okai?

Szüleinél előfordult-e ideg- és- pszichiátriai betegség, alkoholizmus, öngyilkosság, öngyilkossági kísérlet?

Kezelték-e ideg-, pszichiátriai gyógyintézetben? Ha igen, mikor és miért?

Előfordult-e már idegkimerültség, depressziós állapot? Ha igen, mikor s miért?

Volt-e öngyilkossági kísérlete? Ha igen, mikor s miért?

Eddigi súlyosabb megbetegedései, balesetei, műtétei? Azok körülményei?

Szedett-e, illetve szed-e rendszeresen gyógyszert? Ha igen, akkor mit?

Jelenleg áll-e orvosi kezelés alatt, s annak oka?

Családtagjainak s vele együtt élő hozzátartozóinak egészségi állapota?

Volt-e orvos-szakértői vizsgálata? Milyen okból s mikor?

Megállapítottak-e munkaképesség-csökkenést, hány százalékosat?

Alkoholfogyasztási szokásai, körülményei, az elfogyasztott alkohol fajtája és mennyisége?

Fogyasztott-e vagy fogyaszt-e valamilyen drogot, kábítószer?

Dohányzásának napi átlagos mennyisége?

Kávéfogyasztásának, energiatartalék-fogyasztásának napi mennyisége?

Betegállományainak időtartama, okai és időpontjai?

Gyermekkori családja: helye a családban

kapcsolata szüleivel, testvéreivel

fontosabb események, változások, ezek hatása

legjellemzőbb konfliktusok, ezek megoldási módjai

Munkán kívüli legjellemzőbb időtöltése?

Tervei, céljai az elkövetkező néhány évre, s mi szükséges megvalósulásukhoz?

Mit tart személyisége erősségeinek, illetve fejlesztendő területeinek?

Gyermekeit kezelték-e, illetve kezelik-e idegi, pszichés panaszokkal? Ha igen, oka, ideje, időtartama?

Volt-e gyermekének öngyilkossága, öngyilkossági kísérlete? Ha igen, mikor, miért?

Vált-e gyermeke bűncselekmény áldozatává? Ha igen, mikor, milyen cselekményben?

Gyermeke követett-e el bűncselekményt? Ha igen, mit, mikor és kivel? Kapott-e ezért büntetést, mit és mennyi időre? A bűnelkövetés idején a gyermek a jelentkező szülő háztartásában élt-e, ha nem, akkor hol és kivel, mettől s meddig élt ott?

Volt-e gyermeke gyermekjóléti alapellátásban vagy gyermekvédelmi szakellátásban gondozva? Ha igen, mettől meddig, és miért?

Mit tart fontosnak a gyermeknevelésben?

Volt-e olyan terület amelyben – véleménye szerint – nem jól nevelte gyermekét?

Voltak-e, vannak-e olyan helyzetek, amelyek gyermeke részéről váratlanul érték, érik?

Hogyan sikerül megvalósítania, amit eltervez a gyerekekkel kapcsolatban?

Mi volt az oka, ha nem tudta megvalósítani elgondolását?

Milyen típusú szülőnek tartja magát?

Mióta, s milyen mértékben engedte, hogy a gyermeke felügyelet nélkül játsszék, járműveken egyedül utazzék, öltözködéssel, szórakozással, olvasmányokkal, zsebpénzzel (beosztásával) kapcsolatos kérdésekben önállóan döntsön?

Milyen magatartásért és milyen módon jutalmazza, illetve bünteti gyermekét? A gyermek reakciói?

Házastársával, élettársával voltak-e vitái a gyermek nevelését illetően? Milyen kérdésekben?

Milyen volt a viszonya gyermeke óvodájával, iskolájával, gyermekorvosával, stb.?

Milyen elgondolás alapján szervezte meg gyermeke napirendjét?

Mi jelent számára sikerélményt, örömet a gyermeknevelésben?

A gyermeknevelésben a legnagyobb csalódása, kudarcélménye? Ezzel kapcsolatos érzései?

Véleménye a testi fenyítésről?

Véleménye szerint milyen viselkedésben nyilvánul meg a családon belüli erőszak?

Hogyan látja, milyen következményei, megnyilvánulásai lehetnek a gyermek viselkedésében a családon belüli erőszaknak?

A jelentkező szerint hol és hogyan válhat egy gyermek szexuális visszaélés áldozatává?

Milyen elképzelései vannak a nevelőszülői munkáról?

Milyen nemű, korú, nemzetiségű, kultúrájú, egészségi állapotú, fejlődési szükségletű és problémájú gyermek nevelését vállalná?

Véleménye szerint milyen nevelési módszerekkel lehet a leghatékonyabban elősegíteni a nevelőszülőknél elhelyezett gyermekek személyisége kibontakoztatását, testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését?

Hogyan vélekedik lakókörnyezetéről; értékek és veszélyek?

Baráti és szomszédi kapcsolatai, közösségi tevékenységei, részvétele a helyi közéletben?

Ha a gyermek ellátásában segítségre szorul kire számíthat?

Háziállatai és elhelyezésük? Melyiktől válna meg a gyermek érdekében?

A gyermekek érdekében vállalna-e s milyen mértékű átalakítást lakásán?

A gyermek otthonában történő elhelyezésének szempontjai (nem, életkor, fejlődési szükséglet, szobatárs, távolság, érdeklődés stb.)?

Kik támogatják, s kik ellenzik környezetében nevelőszülői tervét?

Mi a véleménye a nevelőszülői család „családsegítő család” szerepéről?

Látott-e, illetve lát-e el kirendelt gyámi, gondnoki feladatot? A gyámolt, gondnokolt személye, ellátásának oka és ideje? Hogyan teljesítette, teljesíti kötelességeit (vagyonkezelés, számadás, végszámadás, stb.)?

Melyek azok a dolgok, elfoglaltságok és értékek, melyekről a gyermekek nevelése kapcsán hajlandó lemondani, hajlandó ezeket föláldozni?

Hallott-e már, s mit tud a gyermeki jogokról?

Miért, s meddig szeretne nevelőszülőként tevékenykedni?

Véleménye szerint mit nyújt Ön és családja a gyermekvédelmi gondoskodás keretében Önökhöz kihelyezett gyermeknek?

Véleménye a nevelőszülői képzésről s az ezt követő félévenkénti 6 órás továbbképzésről?



A nevelőszülői hálózatot működtetővel szembeni elvárásai?

## **II/a. Nevelőszülők háromévenkénti alkalmassági felülvizsgálata**

### ***Alapelvek:***

1. Ez a felülvizsgálat a nevelőszülői hálózatban tevékenykedő gyermekvédelmi szakmai csoport tagjai közül csak a nevelőszülő szakmai alkalmasságát vizsgálja. Így nem vizsgálja a nevelőszülői hálózat működésében más, különböző munkakörökben dolgozó szakemberek tevékenységét, és nem szolgál ezek munkájának ellenőrzésére.
2. A nevelőszülő szakmai alkalmassága felülvizsgálati szempontjainak meghatározása a gyermekvédelmi törvény 54-55. §- és 66/B §, a 66/E § (7) bekezdésének, a 261/2002. (XII. 18.) Kormányrendelet és a 15/1998.(IV. 30.) NM rendelet 95. § és 96. § (3), a 100. § és 150. §-ban foglaltak figyelembevételével történt.
3. A nevelőszülő szakmai alkalmasságának 3 évenkénti felülvizsgálata a nevelőszülői hálózatot működtető feladata.
4. A vizsgálat előfeltevése, hogy a szakmai csoport tagjai a hálózatban teljesítik a jogszabályok által meghatározott kötelezettségeiket, s a működtető szükség szerint megteszi az indokolt intézkedéseket.
5. A gyámi, gondozói tanácsadók és a nevelőszülői tanácsadók folyamatosan figyelemmel kísérik, hogy a nevelőszülők maradéktalanul teljesítik-e a gyermekvédelmi törvény 66./B § (2), és a 261/2002. (XII. 18.) Kormány rendelet 7. § (2) bekezdésébe foglalt tájékoztatási kötelezettségeiket.
6. A fenti tanácsadóknak működtetőjük részére eleget kell tenni a tájékoztatási feladatuknak és a 261/2002. (XII. 18.) Kormányrendelet által meghatározott feladatuknak. A 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 95. § (2) bekezdése alapján: „Ha a nevelőszülői hálózat működtetője a nevelőszülői tevékenység ellátása, vagy a nevelőszülő háromévenkénti, illetve rendkívüli felülvizsgálata során az alkalmasság hiányát észleli, a nevelőszülőt orvosi, pszichológiai vizsgálaton való részvételre kötelezheti.”

A szakmai alkalmasság háromévenkénti felülvizsgálata azokat az összefüggéseket és a mögöttük meghúzódó problémákat, állapotokat kívánja feltárni, amelyeket a tanácsadók által készített környezettanulmányok, ezek módosításai, valamint a család- és intézménylátogatások kapcsán még nem észlelnek, tapasztalnak.

A felülvizsgálat eredményeként – a gyermek mindenképp felett álló érdeke biztosításának megfelelően – időben megállapítható az alkalmasság hiánya.

Időben megvilágíthatóak a veszélyek, s az ezek megelőzése érdekében megoldandó feladatok, szükséges intézkedések.

*A vizsgálat elkészítésében közvetlenül közreműködő szakemberek:*

szaktanácsadó tevékenységet végző

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 154. § c.), e.) és h.) bekezdése alapján

pszichológus ( munkapszichológus; klinikai és mentálhigiéniai szakpszichológus )

nevelőszülői tanácsadó

gyámi, gondozói tanácsadó

*Közvetetten közreműködő szakemberek:*

gyámhivatal munkatársa

házi orvos

továbbképzésért felelős szakember

hivatásos gyám

*Alkalmassághiány esetén a vizsgálatot elvégző szakemberek:*

klinikai és mentálhigiénés szakpszichológus

szakorvos

***Az eljárás menete:***

A felülvizsgálathoz a nevelőszülői tanácsadó a nevelőszülőről az aktuális állapotnak megfelelő környezettanulmányt és a nevelőszülő munkáját jellemző értékelést bocsát a vizsgálatot végzők rendelkezésére.

Az értékelés bemutatja a nevelőszülő gondozó-nevelő tevékenységét, ebben alkalmazott módszereit, együttműködését a szakmai csoport tagjaival, egészségügyi, oktatási stb. intézményekkel. A gyámi, gondozói tanácsadó értékelést készít a nevelőszülőnek a gyermek érdekében végzett, a kiskorú fejlődését elősegítő munkájáról, a gyámi feladatainak ellátásáról.

Bemutatja a nevelőszülő (mint gyám) kapcsolatát a gyermek vérszerinti szüleivel (hozzátartozóival), a gyámhivatallal, egészségügyi és oktatási stb. intézményekkel.

Ha a gyermek gyámságát nem a nevelőszülő látja el, úgy a hivatásos gyám ad tájékoztatást a nevelőszülő együttműködéséről, kapcsolatainak helyzetéről, minőségéről. Ebben az esetben a gyámi, gondozói tanácsadó értékelése a nevelőszülő gondozó és nevelő tevékenységére terjed ki.

A tanácsadók az értékelések elkészítésénél a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 75-88. §, és a 92-108. §, valamint a 150. § által meghatározottakat veszik figyelembe.

A háziorvos oly módon segíti a vizsgálatot, hogy a nevelőszülőről, és a vele közös háztartásban élő hozzátartozóiról egészségiállapot-igazolást állít ki.

Az orvosi igazolás tartalmazza, hogy a nevelőszülő és környezete egészségügyi szempontból alkalmas-e gyermek gondozására, valamint nem áll-e fenn a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 95. § (1) bekezdés a.) - e.) pontjaiban megfogalmazott kizáró okok valamelyike.

Ha a háziorvos egészségügyi alkalmasság hiányát észleli, ezt jelzi, és javasolja a működtetőnek a nevelőszülő *szakorvosi vizsgálatra* történő kötelezését.

A pszichológus (munkapszichológus) tájékozódik a nevelőszülő pszichikai, mentális állapotáról.

Ha a szakember az elemzés során alkalmasság hiányára utaló jeleket állapít meg, akkor ezt jelzi, s javasolja a működtetőnek a nevelőszülő kötelezését *pszichológiai vizsgálaton* való részvételre.

A felülvizsgálatot végző szakemberek – a nevelőszülő bevonásával - a szempontsor alapján elkészítik állapotjelentésüket.

A tanácsadói értékelések, a hivatásos gyámi tájékoztatás, a háziorvosi igazolás, a munkapszichológiai helyzetelemzés, valamint a fent említett állapotjelentés alapján és

figyelembevételével a felülvizsgálatot végzők döntenek a nevelőszülő szakmai alkalmasságáról. Erről a nevelőszülőt és a működtetőt egyaránt tájékoztatják.

Amennyiben a nevelőszülő alkalmasságát aggályosnak értékelik, tájékoztatják a működtetőt, és kéri a nevelőszülő kötelezését a megfelelő vizsgálatra.

A vizsgálati eredményt követően 8 napon belül a felülvizsgálatot végzők ismételten döntést hoznak.

Ha a nevelőszülő nem tesz eleget a kötelezettségének, vagy a vizsgálat alkalmasság hiányát állapítja meg, akkor a vizsgálatot végzők erről értesítik a nevelőszülőt és a nevelőszülői hálózat működtetőjét, utóbbinál kezdeményezik a nevelőszülői jogviszony megszüntetését alkalmatlanság miatt.

Amennyiben a vizsgálat azt állapítja meg, hogy a nevelőszülő egészségügyi, pszichés szempontból alkalmas, egyéb követelmények mérlegelését követően 8 napon belül a vizsgálatot végzők értesítik a nevelőszülőt és a működtetőt a nevelőszülő szakmai alkalmasságáról.

## ***Szempontok:***

### *1. Az alkalmassági felülvizsgálat adatai*

Nevelőszülő nyilvántartási adatai (nyilvántartási száma, neve és lakcíme, tanúsítványának száma és kelte, nevelőszülői tanácsadójának neve, gyámi, gondozói tanácsadójának neve, nevelt gyermekei hivatásos gyámjának, gyámjainak neve stb.)

A vizsgálat ideje

A vizsgálatot végzők (neve, feladat- illetve munkaköre)

A megelőző vizsgálat ideje

A megelőző vizsgálatot végző személyek, s munkakörük

### *2. A nevelőszülőre és a nevelőszülői ellátási helyre vonatkozó adatok, információk:*

A nevelőszülői ellátási hely működése határozott vagy határozatlan időre engedélyezett?

A nevelőszülői ellátás formája:

- ideiglenes hatályú elhelyezést biztosító (befogadó) nevelőszülő
- átmeneti vagy tartós neveltet ellátó nevelőszülő
- ideiglenes hatályú elhelyezett, átmeneti és tartós neveltet ellátó nevelőszülő
- átmeneti vagy /és tartós neveltet ellátó hivatásos nevelőszülő
- ideiglenes hatályú elhelyezést biztosító hivatásos nevelőszülő
- ideiglenes hatályú elhelyezett és átmeneti vagy/és tartós neveltet ellátó hivatásos nevelőszülő
- speciális hivatásos nevelőszülő
- különleges vagy speciális szükségletű gyermeket ellátó nevelőszülő

A nevelőszülői ellátási helyen (nevelőszülőnél) engedélyezett férőhelyek száma; az „engedélyt” tartalmazó nevelőszülői hálózati működési engedély határozati száma és kelte

A nevelőszülőnél ténylegesen betöltött férőhelyek száma

A gondozottak neme és életkora

A nevelőszülői családban élő különleges ellátást igénylő gondozottak száma, és szükségletei

A speciális ellátást igénylő gondozottak száma és szükségleteik

A nevelőszülő melyik évtől látja el ezt a feladatot, eddig mennyi gyermeket nevelt, ebből mennyi az utóbbi három évben gondozott-nevelt kiskorú, és gondozott felnőtt (utógondozói ellátott) száma

Saját vagy/és nevelt gyermekét kezelték-e, illetve kezelik-e idegi, pszichés panaszokkal? Ha igen, oka, ideje, időtartama?

Volt-e saját vagy/és nevelt gyermekének öngyilkossága, öngyilkossági kísérlete? Ha igen, mikor, miért?

Vált-e saját vagy/és nevelt gyermeke bűncselekmény áldozatává? Ha igen, mikor, milyen cselekményben?

Követett-e el saját vagy/és nevelt gyermeke bűncselekményt? Ha igen, mikor, milyen cselekményt? A büntetés fajtája és mértéke?

A nevelőszülő kérésére működése során, illetve az utóbbi három évben tőle áthelyezett gyermekek száma, az áthelyezések okai?

A gyermekek kérésére a nevelőszülőtől elhelyezett kiskorúak és utógondozói ellátottak száma és a kérelmek indokai?

Melyik évben, és miért került sor azonnali soron kívüli gyermekelhelyezésre a nevelőszülői ellátási helyről?

A nevelőszülőnél eddig élő összes gondozott gyermek közül hány főnek volt vérszerinti kapcsolattartása, s ebből az utóbbi három év mutatója? A kapcsolattartás helye/i?

Akadályozta-e a nevelőszülő a nála nevelkedő gyermekek kapcsolattartását? Mikor, miért?

Az ellátási helyen eddig összesen gondozott gyermek közül mennyi kiskorúnak került a gyermekvédelmi szakellátási elhelyezése megszüntetésre, ebből az utóbbi három év adata?

A neveltek közül hány főnek indult el az elhelyezés megszüntetésére eljárás, s miért hiúsultak, torpantak meg ezek? Az utóbbi három év mutatói e kérdésben?

A nevelőszülő által eddig gondozott-nevelt összes gyermek közül mennyien váltak örökbe adhatóvá, ebből hány főt fogadtak örökbe, mennyi a meghiúsult örökbeadások száma, és mi ezek oka? Az utóbbi három év adatai, okai?

Gondozottjai közül fogadott-e örökbe a nevelőszülő, hány gyermeket, s melyik évben?

Az összes eddig gondozott közül mennyien váltak a nevelőszülői ellátás alatt nagykorúvá, ebből hányan tanultak nappali rendszerű oktatási formában, mennyien dolgoztak, hányan kértek, s kaptak utógondozói ellátást a nevelőszülőnél? Ebből az utóbbi három év mutatószámai?

Mi az oka, ha a nagykorúvá váló fiatal kért, s nem kapott utógondozói ellátást a nevelőszülőnél?

Jelenleg mennyi utógondozói ellátott él a nevelőszülő családjában, ebből:

- hány fő tanul?
- mennyien fejezték be tanulmányaikat, miért, s most mit csinálnak?
- mennyien dolgoznak, dolgoztak állandó munkahelyen, s mennyien alkalmi munkán?
- mennyien nem tanulnak s nem dolgoznak? Ennek oka?

A nevelőszülőtől a gyermek 24 órát meghaladó engedély nélküli eltávozásainak száma, „elkövetők” száma? Az esetek időpontjai?

A nevelőszülőnél eddig összesen gondozott-nevelt gyermekek és fiatal felnőttek szabálysértései, büntetőjogi felelősségre vonásainak száma? Ebből az utóbbi három évben történt esetek okai és száma?

A nevelőszülő foglalkozása, foglalkozásai?

A nevelőszülő a nevelőszülői tevékenység ellátásának kezdetétől hányszor s milyen okból váltott foglalkozást, munkahelyet, ebből mennyi alkalom esik az utóbbi három évre?

A nevelőszülővel egy háztartásban élő hozzátartozói közül ki (nem személy, hanem családi státusz megjelölése!), hányszor váltott foglalkozást, munkahelyet nevelőszülői feladatellátását követően? Mennyi az utóbbi három évben történt esetek száma?

A nevelőszülő „alkalmazása” óta hány esetben cserélt házat, lakást, ebből hány alkalom esik az utóbbi három évre? A költözések okai?

A nevelőszülő lakásában együtt élők mikor cseréltek szobát, szobatársat, ebből mennyi történt az utóbbi három évben; ezen alkalmak ideje és okai?

A gyermek elhelyezése a nevelőszülő otthonában milyen elv (nem, életkor, szükségletek, szobák mérete stb.) szerint, s hogyan valósul meg?

Háziállatai és elhelyezésük? Melyiktől válna meg a gyermek érdekében?

A nevelőszülő tevékenysége alatt mikor volt betegszabadságon, kórházban, ezek időtartama? Ebből az utóbbi három évben történt esetek ideje és időtartama?

Volt-e olyan időszak, amelyben a nevelőszülő egészségi állapota miatt nem tudta a gondoskodásába helyezett gyermeket ellátni? Melyik évben, mettől-meddig?



Kezelték-e ideg-, pszichiátriai gyógyintézetben? Ha igen, mikor és miért?  
 Előfordult-e már idegkimerültség, depressziós állapot? Ha igen, mikor s miért?  
 Volt-e öngyilkossági kísérlete? Ha igen, mikor s miért?  
 Eddigi súlyosabb megbetegedései, balesetei, műtétei? Azok körülményei?  
 Szedett-e, illetve szed-e rendszeresen gyógyszert, ha igen, mit?  
 Jelenleg áll-e orvosi kezelés alatt, ha igen, annak oka?  
 Családtagjainak s vele együtt élő hozzátartozóinak egészségi állapota?  
 Volt-e orvosszakértői vizsgálata? Milyen okból s mikor?  
 Megállapítottak-e munkaképesség-csökkenést, hány százalékosat?  
 Alkoholfogyasztási szokásai, körülményei? Az elfogyasztott alkohol fajtája és mennyisége?  
 Fogyasztott-e vagy fogyaszt-e valamilyen drogot, kábítószer? Ha igen, ennek fajtája és mértéke?  
 Dohányzásának napi átlagos mennyisége?  
 Kávéfogyasztásának, energiatital-fogyasztásának napi mennyisége?  
 Munkán kívüli legjellemzőbb időtöltése?  
 A tevékenységben eltelt évek alatt a nevelőszülő hányszor töltött 30 napnál több időt külföldön?  
 A nevelőszülő gondozására-nevelésére bízott gyermekek személyét figyelembe véve, vettek-e föl szociálpolitikai támogatást, hitelt? Ha igen, melyik évben, milyen címen, s mekkora összeget?  
 A nevelőszülő családi állapota hányszor, mikor változott?  
 A nevelőszülőnél élő összes gondozott gyermek és utógondozotti ellátott fiatal esetében változott-e azok családi állapota (házasság)? Az utóbbi három évben történt esetek száma az összesenből?  
 A nevelőszülő családjának struktúrája hányszor változott, s ebből mennyi az utóbbi három évre eső alkalmak száma?  
 A nevelőszülő hányszor, s mikor, mettől meddig volt munkanélküli?  
 A nevelőszülő családtagjai hányszor, s mikor voltak munkanélküli állapotban?  
 A nevelőszülő tájékoztatási kötelezettségének mikor nem tett eleget?  
 Mettől meddig akadályozta a nevelőszülő magatartása a szakmai szabályok szerinti feladatellátást? Mi történt?

Mettől meddig akadályozták a nevelőszülő körülményei a szakmai szabályok szerinti feladatellátást? Ez miben nyilvánult meg?

Helyettesítése hogyan, kivel, kinek a megbízásából történt?

A nevelőszülő nevelésidő- és ellátmány-felhasználásához, gazdálkodásához volt-e szükség a hálózatot működtető részéről segítséget nyújtani? Mikor, mennyi, és milyen esetben?

Volt-e, tételes elszámolásra kötelezve a nevelőszülő, mikor és miért?

A nevelőszülőnek van-e, s ha igen, mióta van más nevelőszülői hálózatot működtetővel is megállapodása?

Tevékenysége során folyt-e a nevelőszülővel szemben hatósági szabálysértési eljárás, ha igen, mikor, s milyen ügyben?

A nevelőszülőnek volt-e, s mikor, melyik évben/években munkahelyi fegyelmi ügye?

A nevelőszülő tevékenysége alatt a gondozásában-nevelésében élő összes gyermek és fiatal felnőtt közül mennyinek volt iskolai vagy munkahelyi fegyelmi ügye, s ebből mennyi az utóbbi három évben történt esetek száma?

A nevelőszülő hány gyermek esetében vállalt gyámságot, vagyonkezelést? Mennyi esetben szűnt meg a gyámsága, s miért? Ebből az utóbbi három évben történt esetek?

Milyen a nevelőszülő szakmai kapcsolata a nevelőszülői tanácsadóval, gyámi, gondozói tanácsadóval, vagyonkezelő gondnokkal, hivatásos gyámmal, gyámhivatallal?

A nevelt gyermekekről vezet-e „élettörténet-könyvet” a nevelőszülő, hogyan kezeli a gondozottak személyes iratait, különböző nyilvántartások, fejlődési lapok vezetését?

A nevelőszülő eleget tesz-e továbbképzési kötelezettségének? Melyik évben, mennyi alkalmat mulasztott?

A kötelező képzéseken túl részt vesz-e a nevelőszülő esetmegbeszélésen, szupervízió, tréningen, képzésben? Ezek gyakorisága?

Véleménye a nevelőszülői képzésről s az ezt követő félévenkénti 6 órás továbbképzésről?

Hogyan oldható meg a nevelőszülő azonnali helyettesítése, a helyettesítő milyen kompetenciákkal rendelkezik?

A nevelőszülő részt vesz-e a nevelőszülői klub vagy csoport működésében?

Milyen a nevelőszülőnek a nála elhelyezett gyermek felülvizsgálatában való részvétele?

Milyen, illetve milyen volt a viszonya gyermeke óvodájával, iskolájával, gyermekorvosával stb.?

A nevelőszülő részt vesz-e a gondozásában élő iskolás gyermekek szülői értekezletén?  
Tagja-e az iskola vagy az osztály szülői munkaközösségének?  
A nevelőszülő milyen iskolai végzettséggel, képzettséggel rendelkezik?  
A nevelőszülő melyik évben, milyen témában és milyen szinten kezdett meg, s végzett el képzést? Ha a képzést megszakította, ennek ideje és oka?  
A nevelőszülő saját gyermekeinek száma, életkora, lakó- és tartózkodási helye, az ott-tartózkodás jogcíme?  
A nevelőszülő saját gyermekei közül hány fő kezdte meg tanulmányait nappali rendszerű középfokú képzésben, illetve nappali rendszerű felsőfokú képzésben? Ez irányú tanulmányaikat mennyien fejezték be, vagy szakították meg? Ebből az utóbbi három évben történt esetek száma és oka? Az érintettek most mit csinálnak?  
A nevelőszülőnél eddig gondozott-nevelt gyermekek közül mennyien kezdtek nappali tagozaton középfokú, vagy nappali tagozaton felsőfokú képzés elvégzésébe? Ezt mennyien fejezték be, vagy szakították meg? Ebből az utóbbi három év mutatói?  
Mit tud a nevelőszülő a gyermeki jogokról?

## **II/b. Nevelőszülők alkalmasságának rendkívüli felülvizsgálata**

### ***Alapelvek:***

1. A nevelőszülői hálózat működtetője azonnal elrendeli a rendkívüli felülvizsgálatot, ha alapos – s megbízható, hiteles tapasztalatra, jelzésre épülő – a feltételezés, hogy a nevelőszülő a gyermek biztonságát, korához és szükségleteihez igazodó gondozását, nevelését, egészséges személyiségfejlődését nem biztosítja, az egyenlő bánásmód követelményét nem tartja meg, nem megengedhető nevelési módszereket alkalmaz.
2. A nevelőszülői hálózat működtetője rendkívüli vizsgálatot rendel el, amennyiben a nevelőszülő körülményeiben történő rendkívüli változásról vagy egyéb, a nevelőszülő alkalmasságát aggályossá tevő információ birtokába jut.

3. A nevelőszülő szakmai alkalmassága felülvizsgálati szempontjainak meghatározása a gyermekvédelmi törvény 54-55. §- és 66/B §, a 66/E § (7) bekezdésének, a 261/2002. (XII. 18.) Kormányrendelet és a 15/1998.(IV. 30.) NM rendelet 95. § és 96. § (3) bekezdésében, továbbá a 100. § és 150. §-ban foglaltak figyelembevételével történt.

4. A gyámi, gondozói tanácsadók és a nevelőszülői tanácsadók folyamatosan figyelemmel kísérik, hogy a nevelőszülők maradéktalanul teljesítik-e a gyermekvédelmi törvény 66./B § (2), és a 261/2002. (XII. 18.) Kormányrendelet 7. § (2) bekezdésébe foglalt tájékoztatási kötelezettségeiket.

5. A fenti tanácsadóknak működtetőjük részére eleget kell tenni tájékoztatási és a 261/2002. (XII. 18.) Kormányrendelet által meghatározott feladatuknak. A 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 95. § (2) bekezdése alapján: „Ha a nevelőszülői hálózat működtetője a nevelőszülői tevékenység ellátása, vagy a nevelőszülő háromévenkénti, illetve rendkívüli felülvizsgálata során az alkalmasság hiányát észleli, a nevelőszülőt orvosi, pszichológiai vizsgálaton való részvételre kötelezheti.”

6. A nevelőszülőt – akit az eljárás során megilletett jogainak biztosítása, a tisztességes és körültekintő bánásmód – tájékoztatni kell a rendkívüli felülvizsgálat okáról.

7. A vizsgálat befejezését követően annak a nevelőszülő személyét érintő pozitív vagy negatív eredményéről és a soron következő vizsgálat idejéről a vizsgált személyt írásban kell tájékoztatni. A felülvizsgálatot végző bizottság indokolt döntése alapján a soron következő vizsgálat a rendkívüli felülvizsgálatot megelőző vizsgálattól vagy a rendkívüli felülvizsgálattól számított három év múlva is történhet.

*A vizsgálat elvégzésében közreműködő szakemberek:*

A rendkívüli felülvizsgálatot a háromévenkénti alkalmassági vizsgálatban közreműködő szakemberek végzik.

***Az eljárás menete, szempontok:***

A rendkívüli felülvizsgálat végrehajtásának módja és szempontsora azonos a „Nevelőszülők háromévenkénti alkalmassági vizsgálatánál” megfogalmazottakkal.

A vizsgálatnak fókuszálnia kell a rendkívüli felülvizsgálat okára, s a lehető legteljesebb mértékben föl kell tárnia azt a helyzetet és azokat a körülményeket, amelyek közt a gyermekvédelmi gondoskodásban lévő gyermek a nevelőszülőnél él, megvalósul személyiségfejlődése.

Figyelembe véve a gyermek mindenek felett álló érdekét, amennyiben a környezeti, személyi, személyiségi, egészségügyi vagy a nevelőszülő körülményeiben bekövetkezett változások a gyermek pozitív irányú fejlődését zavarják, akadályozzák vagy károsítják, az alkalmasság hiánya azonnal kimondandó.

*A módszertani segédanyag összeállításában közreműködött:*

*Csomós István*

*Domszky András*

*Szikulai István*

*Nevelőszülői Ellátás Szakmai - Módszertani Munkacsoportja*